

کتابخانه و مراکز علمی و فرهنگی را در دسترس قرار دهد و به ترویج و تکرار آن بپردازد.
و این کتابخانه و مراکز علمی و فرهنگی را در دسترس قرار دهد و به ترویج و تکرار آن بپردازد.
شرایط یک فرد محقق است مانند: دانش و بگفته علامه مجلسی در بیان
دانشمندان ما و آنها که از او برداشت کرده اند و همین در تمام در این کتابخانه

مفاخر مکتب اسلام

علی دوانی

گلیننی

در جهانی که ما زندگی میکنیم بسیاری از موضوعات علمی و فنی به میزان ارزش واقعی خود مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است ، از موضوعاتی که امروز مورد توجه نویسندگان واقع شده « بیوگرافی رجال » شرح حال علما و دانشمندان و بحث از زندگی و سرموقفیت آنان در راه رسیدن به کمالات است .

بررسی زندگی دانشمندان بزرگ به تنها ما را بیک سلسله مطالب سودمند علمی و اخلاقی و تاریخی آشنا میسازد ، بلکه با مطالعه شرح احوال آنها می توانیم درس صحیح زندگی را بیاموزیم و راه رسیدن به کمالات شایسته و مقامات علمی و عالی را بیابانیم .

« بیوگرافی رجال » که در اصطلاح دانشمندان اسلامی « معرف به علم رجال » و « تراجم علما » است از قرن دوم هجری مورد توجه علمای اسلام قرار گرفت و در آن علم ، کتابها برداشتند ، در اعصار متأخر نیز این علم شریف همواره مورد توجه خاص دانشمندان اسلام و بالخصوص شیعه بوده است .

مانیز بجهاتی که ذکر شد تدریجاً شرح حال یک یک مفاخر مکتب اسلام در نوابع عالیقدر شیعه را که با همت عالی و خدمات ذی قیمت آنان اساس مکتب اسلام و آئین تشیع در برابر عوانع محفوظ مانده تا به ما رسیده است ، از نظر خوانندگان میگذرانیم و امید داریم که مطالعه این قسمت در آشناساختن افکار خوانندگان به حقایق و تعلیمات

مکتب اسلام مفید و مؤثر باشد و اینک بیوگرافی مفاخر دانشمندان اسلام را از قرن سوم هجری به ترتیب از نظر خوانندگان میگذرانیم

کلینی

یکی از نامورترین دانشمندان شیعه محمد بن یعقوب بن اسحاق معروف به شیخ کلینی است کلینی اصلاً ایرانی و از قریه کلین، بر دوزن (حسین) واقع در ۳۸ کیلو متری شهر ری در ناحیه شرقی راه قم به تهران نزدیک حسن آباد است. مقبره پدر او یعقوب بن اسحاق که از بزرگان شیعیان آن روزی بوده نیز هم اکنون در آن قریه است.

باینکه امروز بیش از ده قرن از وفات کلینی میگذرد هنوز شخصیت علمی و عظمت دینی خود را حفظ کرده وی در آسمان تشیع و میان انبوه ستارگان علم و دانش مانند ستاره روشنی می درخشد و نامش همچنان در کتاهای علمی و مذهبی برجسته است.

موقعیت کلینی در عالم اسلام

کلینی در عصر حضرت امام حسن عسکری علیه السلام متولد گشت و با چهار سفر و نمایندگی وجود اقدس امام زمان ارواحنا فداء که در طول غیبت صغری رابطه میان حضرت و شیعیان بودند، همعصر بود باینکه این چهار تن، از فقها، محدثین بزرگ شیعه بودند و شیعیان آنها را بجلالت قدر میشناختند مع الوصف کلینی مشهورترین شخصیت عالم مقامی بود که در آن زمان میان شیعه و سنی با احترام زیادی زیست و بطور آشکار به ترویج مذهب حق و شر معارف و فضائل اهل بیت عصمت همت میگماشت.

عموم طبقات، از ابراستی گفتار، و درستی کردار و لحاظ کامل بر احادیث و اخبار میستودند بقسمی که می نویسد شیعه و سنی در اخذ فتوی بوی مراجعه می کردند و در این خصوص مورد اعتماد و توثوق هر دو فرقه بود و بهمین جهت نیز ملقب به «نقّه الاسلام»

گشت و هم او نخستین عالمی است که باین لقب خوانده شده و حقاً که شایسته این لقب بزرگ هم میباشند.

کلینی در امانت و عدالت، تقوای و فضیلت، حفظ و ضبط احادیث؛ که همه از شرایط يك فرد محدث است مانند نداشت و بگفته علامه مجلسی وی میان تمام دانشمندان ما و آنها که از او روایت کرده اند و همچنین در نظم و ترتیب کتابش «کافی» بی نظیر بوده و این مزایا دلیل است که وی از جانب خداوند متعال تأییدات خاصی داشته است.

کلینی در نظر دانشمندان اهل تسنن

کلینی در نظر دانشمندان اهل سنت و مخصوصاً نزد مورخین آنان که بعد از او آمده اند بسیار بزرگ است همه از وی تجلیل کرده و او را به بزرگواری ستوده اند. ابن حجر عسقلانی در کتاب «لسان المیزان» مینویسد: «کلینی از فقها شیعیه و کسی است که موافق مذهب آنان کتابها تصنیف کرده و مطابق نقل در «روضات الجنات» ابن حجر در کتاب «التبصر» گفته است ابو جعفر محمد بن یعقوب کلینی از رؤسای دانشمندان شیعیه میباشد که در زمان مقتدر (خلیفه عباسی) میزیست.

ابن اثیر مورخ معروف نیز در کتاب «جامع الاصول» مینویسد «محمد بن یعقوب رازی پیشوای مذهب اهل بیت، دانشمندی بزرگ و فاضلی نامدار است» سپس ابن اثیر روایتی نقل میکنند که منسوب به پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله است باین معنی که «خداوند عالم در سر هر قرنی شخصی را برمی انگیزد که دین او را زنده و پایدار بدارد» آنگاه بگفتگو در پیرامون این حدیث پرداخته و میگوید: «از مجددین و نگهدارندگان مذهب شیعیه در آغاز سده اول محمد بن علی باقر علیه السلام و در ابتدای سده دوم علی بن موسی الرضا علیه السلام و بر رأس سده سوم ابو جعفر محمد بن یعقوب کلینی رازی بوده است».

دانشمندان شیعیه نیز با استناد همین حدیث عقیده دارند که بر سر هر صد سالی خداوند جهان یکی از بزرگترین شخصیتهای شیعیه را که از لحاظ معلومات دینی و یارسانی در عصر خود ممتاز باشد، برای سرپرستی و حفظ دین خود می انگیزد و با تفاق در سده سوم کلینی را مجدد

مذهب شیعه دانسته اند .

تالیفات وی

کتابهایی که بزرگ مرد تشیع شیخ کلبینی (ره) تألیف فرموده گرچه از نظر کمیت زیاد نیست ولی از لحاظ کیفیت دارای اهمیت بسزائی است .

آنچه در کتب تراجم از تالیفات او نام برده اند کتابهای ذیل است :

۱ - کتاب رجال

۲ - کتاب ردیر قرامطه

۳ - کتاب تعیر رؤیا

۴ - کتاب رسائل امه

۵ - دیوان شعر مشتمل بر قصائد در مناقب اهل بیت علیهم السلام .

معروفترین تالیفات او کتاب نفیس کافی است که نه تنها بزرگترین آثار قلمی او میباشد بلکه در جامعه اسلام کتاب معتبری چون « کافی » در حدیث نوشته نشده است . « کافی » یکی از چهار کتب معتبر و صحیح شیعه است که مأخذ تألیف بیشتر کتب ما ومدرك و مرجع محدثین و فقهاء و مستند مجتهدین بزرگ در استنباط احکام دینی می باشد .

سه کتاب دیگر : « من لایحضره الفقیه » تألیف رئیس محدثان شیعه محمد بن علی بن بابویه قمی معروف به « شیخ صدوق » قدس سره « تهذیب » و « استبصار » تألیف شیخ اجل محمد بن حسن مشهور به « شیخ طوسی » است .

کتاب کافی

معروفترین و معتبرترین آنها کتاب کافی است که در حقیقت اسم با معنی و از لحاظ کم و کیف و زمان مقدم بر سه کتاب دیگر میباشد ، کلبینی کتاب کافی را در مدت بیست سال تصنیف کرده است ، وی برای جمع آوری اخبار این کتاب مسافرتها نموده و بشهرهای دور و نزدیک رفته تا با ملاقات راویان حدیث و ناقلان آثار و استادان اجازه که آشنای بفتون حدیث بودند و قسمت‌هایی از ابواب فقه و حدیث نزد آنها یافت میشد ، اخبار

اهلیت را جمع و سپس آنرا مهذب و مرتب نمود و سر انجام کتاب «کافی» را بوجود آورد.

کلینی با تألیف این کتاب حقی عظیم بر شیعه دارد، مخصوصاً طبقه دانشمندان را تا بد رهن منت خود گردانیده است «نجاشی» مینویسد کلینی در ری بزرگ شیعیان و عابۀ افتخار آنان بود، و از اینکه موطن بعدی وی و آرامگاه او را در بغداد می بینیم بخوبی میتوانیم میزان رنج و کوشش او را در طی آن مسافرتها بمنظور تدوین کتاب کافی آنهم با وضع دشوار مسافرت در آن عصر، درک کنیم.

بطوریکه خود در دیباچه کتاب کافی مینویسد علت تصنیف این کتاب سودمند آن بوده؛ که یکی از شیعیان دانشمند بوی شکایت نموده بود که بر اثر نبودن کتاب جامع و مستغنی که مشتمل بر تمام فنون دین باشد، مسلمانان بظلمت جهل و نادانی گرویده اند و امور مهم و دقیق دینی را با فکر کوتاه خود می سنجند، در نتیجه، علم در نزد آنها بی ارزش گشته و علما عزلت گزیده اند.

کلینی در جواب مینویسد: برادر! شکایت تو را فهمیدم که چیزهایی از امور دین بر تو مشکل شده که بی بحقیقت آنها بر ده ای و گفته ای دانشمند مطالع و موتهی نیافته ای که باوی در پیرامون حدیث گفتگو نموده و آزاد استفاده کنی و هم گفته ای دوست داری کتابی داشته باشی که همه علوم دین در آن باشد، بطوریکه طالبان دانش را بی نیاز و خواستاران حقیقت از آن بهره مند گردند.

و هر کس بخواهد علم دین و آثار و اخبار صحیحۀ ائمه طهارین و سنت های پایدار را مورد عمل قرار دهد و بوسیله آن واجبات خدا و سنت پیغمبر صلی الله علیه و آله را بکار برد، از آن کتاب اخذ کند.

و گفته ای اگر این فکر عملی شود، امید است که بخواست خدا و توفیق الهی برادران دینی، و علاقمندان شعائر اسلامی، دو باره بعلم و علماء بگردند، و آنچه موجب شکوه بوده تدارک شود.

آنگاه بعد از چند سطر مینویسد: «بحمد الله خداوند میسر کرد تا کتابی که خواسته بودی تألیف گردد. امیدوارم چنان باشد که میخواستی مادر این باره کوتاهی نکرده ایم زیرا امید داریم که تبلیغ دین و راهنمایی برادران و همکیشان امری واجب است از اینرو چیزی فروگذار ننموده ایم و امید داریم با کسانی که در این زمان با زمانهای آینده تا پایان جهان از این کتاب استفاده و اقتباس میکنند و بدان عمل مینمایند؛ در جواب سهیم و شریک باشیم».

امید است خداوند توفیق مرحمت کند تا بتوانیم نیت خود را عملی سازیم و کتابی کاملتر از این تصنیف کنیم تا اگر چیزی در این کتاب نباشد در آن جبران شود کافی مشتمل بر احادیث مستند و صحیح در زمینه های اصول عقاید، فقه و احکام و اخلاق و آداب زندگی و معضلات امرای و معروفی است که از علم و دانش اهلیت عصمت و طهارت سرچشمه گرفته است.

دانشمندان شیعه اتفاق دارند که احادیث کتاب کافی از لحاظ کثرت و صحت، در هیچیک از کتب دیگر یافت نمیشود، و هیچکس تا کنون کتابی در حدیث باین جامعیت و اتقان ننوشته است. بطور خلاصه کلینی با تصنیف کافی اثری از خود بیادگار گذارد که تا دنیا پایدار است بی شبهه اثر ذیقیمت او نیز جاودگی خواهد بود.

کافی سه بخش است ۱- اصول کافی ۲- فروع کافی ۳- روضه کافی، و در وهوم رفته دارای شانزده هزار و یکصد و نود و نه حدیث است که بیش از مجموع روایات صحاح سته شش کتاب معتبر و معروف اهل سنت میباشد البته با حذف مکررات آنها جلالت قدر و مقام شامخ کلینی را از همینجا میتوان حدت زد.

استادان او

کلینی درری و بغداد و در طی مسافرتهای خود، دانشمندان بزرگ و محدثین و فقهاء بسیاری را ملاقات کرده و از خرمین معلومات آنان خوشه هاچیده و از آنها اجازه روایت گرفته است که البته این اجازات از آن مردان بزرگ در آن زمان بسیار

با ارزش بوده است. در کتب رجال و تراجم بالغ بر چهل نفر را نام میبرند که همه از استادان و مشایخ اجازه‌وی بشمار آمده‌اند از جمله این عده میباشند:

عالم بزرگوار علی بن ابراهیم قمی صاحب تفسیر علی بن ابراهیم * متوفی بسال ۳۰۷ - هجری سعد بن عبدالله اشعری قمی متوفی در سنه ۳۰۰ - احمد بن محمد بن سعید همدانی معروف به ابن عقده متوفی ۲۳۳ - احمد بن ادريس اشعری قمی ۳۰۶ - ابوالحسن علی بن دازی معروف به علان دائی او که در ری از مفاخر دانشمندان شیعه بوده است.

شاگردان وی

شخصیت ممتاز کلینی در محیط‌ری و بغداد، مردم‌دانش‌طلب را از هر سو بجانب وی جلب نمود. مجلس او همیشه بمجمع فضلاء محفلش مرکز علماء و فقها و محدثین بود. این چند نفر که ذیل نام میبریم از جمله دانشمندی میباشند که از حضوری بر خاسته و از او بدیافت اجازه نائل گشته‌اند.

۱ - ابوغالب احمد بن محمد درازی متوفی بسال ۳۶۸ - هجری ۲ - ابوالحسن احمد بن احمد کاتب کوفی.

۳ - علی بن احمد بن موسی دقاق ۴ - ابن قولویه قمی استاد شیخ صدوق.

۵ - ابو عبدالله محمد بن ابراهیم کاتب نعمانی که از شاگردان معروف وی و کاتب کتاب کافی است.

وفات او

کلینی که در دنیای آن روز چشم و چراغ شیعه و تاج بر افتخار دانشمندان بود پس از آن همه رنج و کوشش و تألیف و تصنیف و ترویج در راه بزرگ داشت قوانین دین و حفظ و حمایت شیعیان، سرانجام در سنه ۳۲۹ - که معروف بسال «تناثر نجوم» و مصادف با مبعده غیبت کبرای امام زمان علیه السلام است وفات یافت و مرغ روحش بآشیان چنان خرامید، آرامگاهش در ناحیه شرقی شط دجله کنار جسر قدیم بغداد معروف و زیارتگاه مسلمانان میباشند.